

ἐκ παρακλήσεως συγκαυθήμενοι οὐκ εἶων με λέγειν, οἱ δ' ἐθαύμαζον καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἐχθραν ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. 144. Ἦτις δ' ἡ φύσις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γέγονε τούτων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεοκυνάσθη καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε· καὶ γὰρ εὔπραγμα συντεθέν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφελήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ Φιλίππῳ θεάσεσθε.

276 145. Οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ληστῶν μυρία ἔπασχε κακά. Οὐτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν οὔτ' εἰσῆγετο ὧν ἐδεῖτ' αὐτῷ. 146. ἦν δὲ οὔτ' ἐν τῇ θαλάττῃ τότε κρείττων ὑμῶν οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς μήτε Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε Θηβαίων διέντων· συνέβαινε δὲ αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὅποιουσδήποτε ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγούς (ἐῷ γὰρ τοῦτό γε) αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις κακοπαθεῖν. 147. Εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἐχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαίους συμπεῖθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν· εἰ δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν ἡγεμῶν αἰρεθῆ, ῥᾶον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. Τί οὖν; Ἐπιχειρεῖ, θεάσασθ' ὡς

1. Διότι ἡ μὲν Μακεδονία ἦτο ἀποκεκλεισμένη καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσάγῃ καὶ ἐξάγῃ τρόφιμα, ἡ δὲ Ἀττικὴ ἐπροστατεύετο ἀπὸ τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον καὶ ἀπὸ τοὺς Θηβαίους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸν Φίλιππον νὰ διέλθῃ διὰ τῆς χώρας των.

τεχόντων εἰς τὸ Ἐμφικτιονικὸν συνέδριον κρατῶν». Ἀλλὰ οἱ μὲν μπράβοι τοῦ Αἰσχίνη οἱ παρευρισκόμενοι εἰς τὴν λαϊκὴν συνέλευσιν δὲν μὲ ἀφηναν νὰ ὁμιλήσω, ἄλλοι πάλιν ἀποροῦσαν (μὲ ὅσα ἔλεγον) νομίζοντες ὅτι ἀπὸ προσωπικὴν ἔχθραν δι' ἀνύπαρκτον κατηγορίαν τὸν κατηγορῶ. 144. Πόσον δὲ ἔξυπνα εἶχαν σκηνοθετηθῆ αὐτά, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν ἐμαγειρεύθησαν ἀπὸ τὸν Αἰσχίνην καὶ τὴν παρέαν του, καὶ πῶς ἐπράχθησαν, (παρακαλῶ) νὰ μὲ ἀκούσετε ἐκθέτοντα τῶρα ταῦτα, ἀφοῦ τότε δὲν μ' ἀφήσατε νὰ σᾶς τὰ ἐκθέσω. Θὰ ἰδῆτε δὲ ὅτι μὲ ἐπιτηδειότητα ἐσκηνοθετήθη (ἀπ' αὐτὸν) τὸ πρᾶγμα καὶ ἔχετε νὰ ὠφεληθῆτε πολλά, διότι θὰ κατατοπισθῆτε εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις καὶ ἀκόμη θὰ ἀντιληφθῆτε πόσῃ πολιτικὴν ἱκανότητα εἶχεν ὁ Φίλιππος. 145. Ὁ Φίλιππος λοιπὸν (πρέπει νὰ τὸ γνωρίζετε) δὲν ἤμποροῦσε νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὸν ἐναντίον σας πόλεμον, οὔτε νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτόν, ἐὰν δὲν τὰ κατάφερνε νὰ κάμῃ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θεσσαλοὺς ἐχθροὺς τῆς πόλεώς μας. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἂν καὶ οἱ δικοὶ σας στρατηγοὶ διεξήγαγον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον κακῶς καὶ κατὰ τρόπον ἄθλιον, ὅμως ἀπὸ τὸν πόλεμον αὐτόν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀτάκτους ἀναρίθμητα κακὰ ἐπάθαινε οὗτος. Διότι ἀπὸ τὰ προΐόντα τῆς χώρας του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ οὐδεμία ἐξαγωγή καὶ οὔτε πάλιν εἰσαγωγή τῶν ὄσων εἶχεν ἀνάγκην. 146. Οὔτε δὲ τότε ἦτο κατὰ θάλασσαν ἰσχυρότερος ἀπὸ σᾶς, οὔτε καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἤμποροῦσε νὰ εἰσβάλλῃ, διότι οὔτε οἱ Θεσσαλοὶ θὰ τὸν ἀκολουθοῦσαν, οὔτε οἱ Θηβαῖοι θὰ τὸν ἀφηναν νὰ περάσῃ διὰ μέσου τῆς χώρας των. Συνέβαινε δέ, μολονότι ὁ Φίλιππος ἐνίκα κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, τοὺς ἐναντίον του ἀπροστελλομένους ἐκ μέρους σας στρατηγούς—ποίους δὲν τὸ ἐξετάζω—ἐνεκα αὐτῆς τῆς τοποθεσίας καὶ τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας συνήντα καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, νὰ τὰ φέρῃ πολὺ στενά. 147. Ἐὰν λοιπὸν ἐνεκα τῆς ἰδικῆς του ἔχθρας πρὸς ἡμᾶς, προσπαθοῦσε νὰ καταφέρῃ ἢ τοὺς Θεσσαλοὺς ἢ τοὺς Θηβαίους νὰ ἐκστρατεύσουν (μαζὶ του), ἐναντίον σας, ἤξευρε πῶς κανένας δὲν θὰ τοῦ ἔδιδε σημασίαν. Ἄν ὅμως υἱοθετῶν τὰς προφάσεις δυσαρρεσκείας ποὺ εἶχαν ἀπὸ κοινοῦ οὔτοι ἐναντίον μας κατῶρθωνε νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς (τῶν Ἐμφικτιόνων), ἤλπιζεν ὅτι ἦτο εὐκολώτερον τοὺς μὲν νὰ ἐξαπατήσῃ, τοὺς δὲ νὰ πείσῃ. Τί λοιπὸν ἐπιχειρεῖ; Ἐπιχειρεῖ—παρατηρήσατε πόσον ταιριαχτὰ μὲ τοὺς σκοποὺς του ἐνήργησε—

εὔ, πόλεμον ποιῆσαι τοῖς Ἀμφικτίοσι καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχὴν· εἰς γὰρ ταῦτ' εὐθύς αὐτοὺς ὑπελάμβανεν αὐτοῦ δεήσεσθαι. 148. Εἰ μὲν τοίνυν τοῦτο ἢ τῶν παρ' ἑαυτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγεῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θειταλοὺς καὶ πάντας φυλάξεσθαι, ἂν δ' Ἀθηναῖος ἢ καὶ παρ' ὑμῶν τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν. 149. Ὅπερ συνέβη. Πῶς οὖν ταῦτ' ἐποίησεν; Μισθοῦται τουτονί. Οὐδενὸς δὲ προειδότος, οἶμαι, τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάκτοντος, ὥσπερ εἶωθε τὰ τοιαῦτα 277 παρ' ὑμῖν γίνεσθαι, προβληθεὶς πυλάγορος οὔτος καὶ τριῶν ἢ τετάρων χειροτονησάντων αὐτὸν ἀνερορήθη. Ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα λαβὼν ἀφίκειο εἰς τοὺς Ἀμφικτίονας, πάντα τᾶλλ' ἀφείς· καὶ παριδὼν ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη, καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους, ὅθεν ἡ Κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξεληθὼν ἀνθρώπους ἀπείρους λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους, τοὺς ἱερομνήμονας, 150. πείθει ψηφίσασθαι περιοιελθεῖν τὴν χώραν ἣν οἱ μὲν Ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὔσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὔτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ἡτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν Λοκρῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἂ νῦν οὔτος προφασίζεται, λέγων οὐκ

1. Περὶ Ἀμφικτιόνων καὶ Ἀμφικτιονίας βλ. τὴν σημείωσίν μου εἰς σελ. 88 τῆς μεταφράσεώς μου τοῦ λόγου τοῦ Αἰσχίνου: κατὰ Κτησιφῶντος. Ὁ λόγος αὐτὸς ἐξεδόθη εἰς τὴν σειράν τῆς παρούσης Βιβλιοθήκης.

2. Ὁ Δημοσθένης ἐδῶ δὲν λέγει ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Οἱ ὑπὸ τῶν Ἀμφικτιόνων κατηγορηθέντες κάτοικοι τῆς περιοχῆς τῆς Ἀμφίσσης— Δελφῶν, ἐλέγοντο Ἀκραγαλλίδαί ἢ Κραγαλλίδαί. Αὐτοὶ ἦσαν πτωχοαγρόται καὶ ἴσως ἀπὸ τὸν Ζ' αἰῶνα μέχρι τοῦ Δ' νὰ εἶχον γίνεαι <δοουλοπαροικοί> δηλαδή εἶχον σκλαβωθῆ εἰς τοὺς ὀλίγους γαιοκτήμονας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως τὴν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου καὶ τοῦ Δημοσθένους, οὗτοι εἶχον ἐξεγερθῆ καὶ εἶχον καταλάβει ὅχι μόνον τὴν περιοχὴν ποὺ ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα—ἦτο δηλαδή <ἐκκλησιαστικὴ> ἢ <μοναστηριακὴ> ἰδιοκτησίαι ὅπως θὰ ἐλέγαμεν σήμερα—ἀλλὰ καὶ τὰ κτήματα τῶν πλουσίων. Ἄρα προηγήθη ἐμφύλιος πόλεμος εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην, ὁ ὁποῖος ἐτελεσίωσεν μὲ νίκην τῶν πτωχοαγροτῶν. Τούτους ὅμως ἐπολέμησαν τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα τῶν ἄλλων πύ-

νά προκαλέσῃ πόλεμον μεταξύ τῶν Ἀμφικτιόνων¹ καὶ νά φέρῃ ἀνακατοσούραν εἰς τὸ ἐν Πυλαία συνέδριόν των, ἐπειδὴ ἐνόμιζε ὅτι διὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ πολέμου καὶ διὰ νά ἐπέλθῃ ἡ τάξις εἰς τὸ συνέδριον τῶν Ἀμφικτιόνων, θὰ τὸν ἐχρειάζοντο. 148. Λοιπὸν ἐὰν μὲν τοῦτο τὸ εἰσηγεῖτο κανεῖς ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀποστελλομένων ἱερομνημόνων ἢ συμμάχων του, ἐνόμιζε ὅτι καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Θεσσαλοὶ θὰ τὸν ὑπωπτεύοντο καὶ ὅτι θὰ ἀπεῖχον πάσης ἐνεργείας. Ἐὰν ὅμως τὴν εἰσήγησιν τὴν ἔκαμε Ἀθηναῖος, καὶ μάλιστα ἀντιπρόσωπος δικός σας, οἱ ὅποιοι εἰσθε ἐχθροὶ του, εὐκόλως θὰ ἐξηπάτα τοὺς συνέδρους. Πράγμα πού ἐγίνα. 149. Πῶς λοιπὸν τὰ κατάφερε; Νά πῶς: Ἐξαγοράζει τοῦτον ἐδῶ (τὸν Αἰσχίνην). Φρονῶ δὲ ὅτι κανεῖς δὲν ἐπρόβλεψε τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο καὶ οὔτε καιροφυλακτοῦσε (νά τὸν πιάσῃ δωροδοκούμενον) ὅπως συνηθίζονται νά λαμβάνονται τὰ τέτοια μέτρα εἰς ἡμᾶς, (γι' αὐτὸ) ὅταν ἐπροτάθῃ οὗτος ὡς πυλαγόρας ἀνεκηρύχθη τιοῦτος, ἂν καὶ μόλις τρεῖς ἢ τέσσαρες τὸν ἐψήφισαν. Μόλις δὲ τοῦ ἀνετέθη ἡ κρατικὴ ἀποστολὴ ἀνεχώρησε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον. Ἀφήσας δὲ καὶ παραβλέψας ὅλα τὰ ἄλλα του καθήκοντα (τὰ ὅποια τοῦ ἀνετέθησαν ἐκ μέρους σας εἰς τὸ συνέδριον αὐτό), ἔφερεν εἰς πέρας μόνον ἐκεῖνα διὰ τὰ ὅποια ἐπωλήθη εἰς τὸν Φίλιππον. Τότε λοιπὸν ἐπινοήσας ἕνα σωρὸ ψέματα καὶ διηγηθεὶς μερικὰ παραμύθια, σχετικὰ μὲ τὴν Κίρραϊαν χώραν πού ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, πείθει τοὺς ἱερομνήμονας, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἄνθρωποι ἀπλοῖκοι καὶ δὲν ἐκαταλάβαιναν καὶ οὔτε μπορούσαν νά προβλέψουν τὰ μέλλοντα γενέσθαι, 150 νά πάρουν τὴν ἀπόφασιν ἵνα περιέλθουν μόνον τῶν τὴν περιοχὴν, τὴν ὁποίαν οἱ μὲν Ἀμφισσεῖς ἰσχυρίζοντο ὅτι τὴν καλλιεργοῦν διότι εἶναι ἰδική των², ὁ δὲ Αἰσχίνης τοὺς κατηγορεῖ λέγων ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν ἱερὰν γῆν (τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Ἀπόλλωνα). Καὶ ἐγένοντο αὐτὰ χωρὶς οἱ Λοκροὶ νά ἔχουν διατυπώσει καμμίαν αἰτίασιν ἐναντίον σας, οὔτε εἶναι σωστὰ ἐκεῖνα τὰ ὅποια οὔ-

λεων πού ἀντιπροσωπεύοντο εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον δηλαδὴ οἱ Θηβαῖοι, Θεσσαλοὶ κλπ. Μὲ αὐτοὺς ἐτάχθη καὶ ὁ Αἰσχίνης, ὁ ὅποιος μάλιστα ἐπρωτοστάτησε εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ κατὰ τῶν Ἀκραγαλλιδῶν (Λοκρῶν) πολέμου. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Αἰσχίνης, ὡς ὄργανον τῶν ἐν Ἀθήναις γαιοκτημόνων, ἐνήργησεν οὕτω, χωρὶς ἐπίσημον ἐξουσιοδότησιν τοῦ δήμου Ἀθηναίων.

ἀληθῆ. Γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν, οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκα-
 λέσασθαι δήπου τοῖς Λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως τελέ-
 σασθαι. Τίς οὖν ἐκλήτευσεν ἡμᾶς; Ἐπὶ ποίας ἀρχῆς; Εἰπέ-
 τὸν εἰδότα, δεῖξον. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ κενῆ προφά-
 σει ταύτη κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. 151. Περιμόντων τοίνυν τὴν
 χώραν τῶν Ἀμφικτιόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου,
 προσπεσόντες οἱ Λοκροὶ μικροῦ μὲν κατηκόντισαν ἅπαντας,
 τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. Ὡς δ' ἅπαξ
 ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς
 ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Κότυφος αὐτῶν τῶν Ἀμφι-
 κτιόνων ἤγαγε στρατιάν, ὡς δ' οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλ-
 θόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιούσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν Φί-
 λιππον εὐθύς ἠγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι
 πονηροὶ τῶν Θειταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι.
 152. Καὶ προφάσεις εὐλόγους εἰλήφεσαν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσ-
 278 φέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν καὶ ζημιοῦν τοὺς
 μὴ ταῦτα ποιοῦντας, ἢ κείνον αἰρεῖσθαι. Τί δὴ τὰ πολλὰ
 λέγειν; Ἡρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἠγεμών. Καὶ μετὰ ταῦτ'
 εὐθέως δύναιιν συλλέξας καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιο-

1. Κατ' ἄλλους τὸ κείμενον ὀρθότερον ἔχει: «ἐπὶ ποίας ἀρχῆς»
 = ἐπὶ τίνος ἀρχοντος; Ἡ ἔκφρασις ὁμῶς αὐτῇ δὲν φαίνεται καθόλου
 πιθανή, διότι δὲν ἐσυνηθίζετο τοιαύτη ἐρώτησις.

2. Καὶ ἐδῶ καὶ παραπάνω καθὼς καὶ παρακάτω ὁ Δημοσθένης
 χρησιμοποιεῖ τὸ ὄνομα Λοκροί, Ἀμφισσεῖς ἀδιακρίτως. Πρόκειται
 συνεπῶς διὰ τοὺς ἀγρότας τῆς περιοχῆς τῆς Ἀμφίσσης πρὸ ἐλέγοντο,
 ὅταν παλαιότερον ἦσαν ἀγροτοδοῦλοι, Κραγγαλίδαι ἢ Ἀκραγαλι-
 λίδαι.

3. Οὗτοι ἦσαν οἱ στρατιῶται τῶν Ἀθηναίων καὶ Θεσβῶν.

4. Φαίνεται ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται τῶν ἄλλων πόλεων δὲν ἠθε-
 λον νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Λοκρῶν. Ἡ στάσις αὕτη τῆς πλειοψη-
 φίας τῆς ἀμφικτιονικῆς φρουρᾶς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Δισκίνης, χωρὶς
 νὰ ἔχη μαζί του τὴν πλειοψηφίαν τοῦ συνεδρίου καὶ σύμφωνον τὴν
 γνώμην τῶν ἄλλων Ἀθηναίων συνέδρων, παρέσυρε τὸ συνέδριον εἰς
 ἐνέργειαν ἢ ὅποια εἶχε καταστραπτικὰς συνεπειὰς δι' ὅλην τὴν
 Ἑλλάδα.

5. Τὴν φθινοπωρινὴν συνδιάσκεψιν.

6. Κατὰ τινὰς σχολιαστὰς ὁ Φίλιππος μόνον τὸν ὄγδον μῆνα
 μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ἐκινήθη πρὸς τὴν κεντρικὴν Ἑλλάδα καὶ εἰσ-
 ἦλθεν εἰς τὴν Λοκρίδα καὶ τρεῖς μῆνας μετὰ ταῦτα κατέλαξε

τος ἐπροφασίσθη εἰς τὸν λόγον του ὅτι ἐνήργουν οἱ Λοκροὶ ἐναντίον σας. Καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθινὰ (τὰ ὅσα ἰσχυρίζεται ὁ Αἰσχίνης) θὰ τὸ ἀντιληφθῆτε ἀπὸ τὸ ἐξῆς. Οἱ Λοκροὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ καταγγείλουν εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον τὴν πόλιν μας καὶ νὰ προκαλέσουν κατ' αὐτῆς δίκην χωρὶς νὰ προσκαλέσουν (προηγούμενως) τὴν πόλιν μας (διὰ νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς κατηγορίας καὶ φέρῃ τὰς ἀντιρρήσεις της). Ποῖος λοιπὸν σὰς ἐκλήτευσεν ; Διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἰ. Ἀνάφερε μάς ἐκεῖνον ποὺ ξαίρει τὸ πρᾶγμα, δεῖξε τον. Ἀλλὰ δὲν ἔχεις νὰ παρουσιάσῃς κανένα, παρὰ μετεχειρίσθης κατὰ κόρον αὐτὴν τὴν ψευδῆ καὶ ἀνύπαρκτον πρόφασιν (διὰ νὰ ἐπιτύχῃς τοὺς σκοπούς σου). 151. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ Ἀμφικτίονες, κατὰ τὰς ὑποδείξεις τούτου, περιέτρεχον τὴν (ἀμφισβητούμενην) περιοχὴν τοὺς ἐπετέθησαν οἱ Λοκροὶ ἰ καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τοὺς φονεύσουν ὅλους. Ἐπίασαν μάλιστα καὶ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς Ἱερομνήμονας. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ αἰτίας τῶν γεγονότων ποὺ ἀνέφερα διετυπώθησαν κατὰ τῶν Ἀμφισσέων (ἐκ μέρους τῶν Ἀμφικτιόνων) κατηγορίαι διὰ ἐγκληματικὰς πράξεις τούτων καὶ ἀπεφασίσθη πόλεμος κατ' αὐτῶν, κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Κόττυφος ὠδήγησε τὸν στρατὸν τῶν Ἀμφικτιόνων κατὰ τῶν Ἀμφισσέων, λόγῳ ὅμως τοῦ ὅτι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν ἀμφικτιονικὴν φρουρὰν δὲν προσῆλθον ἰ, οἱ δὲ προσελθόντες δὲν ἐπολέμουν ἰ, εἰς τὴν ἐπομένην ἰ συνεδρίασιν τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ συνεδρίου οἱ ἔχοντες μαγειρεμένα τὰ πράγματα καὶ οἱ ἀνέκαθεν φαῦλοι ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Θεσσαλῶν καὶ οἱ τῶν ἄλλων πόλεων, 152 ἀμέσως ἀνέθεσαν τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Φίλιππον. Εὗρισκοντες φυσικὰ εὐλόγους προφάσεις (διὰ τὴν ἐνέργειάν των ταύτην). Διότι ἰσχυρίζοντο ἢ ὅτι πρέπει αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ συνεισφέρουν χρήματα, νὰ συντηροῦν μισθοφορικὰ στρατεύματα καὶ νὰ τιμωροῦν ἐκεῖνους (ἀπὸ τὰ μέλη τῶν Ἀμφικτιόνων) ποὺ δὲν ἐκτελοῦν τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς ἢ νὰ ἐκλέξουν τὸν Φίλιππον στρατιωτικὸν ἀρχηγόν. Ἐπάρχει ὅμως ἀνάγκη νὰ πολυλογῶ ; (Νομίζω ὅχι, διότι τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι πασίγνωστα). Ἀρκεῖ νὰ εἴπω ὅτι ἔνεκα τῶν προφάσεων αὐτῶν, ὁ Φίλιππος ἐξελέγη ἀρχηγὸς τοῦ ἀμφικτιονικοῦ στρατοῦ. Καὶ εὐθὺς ἰ ὕστερα ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις αὐτάς, ἀφοῦ ὁ Φίλιππος ἐμάζευσεν στρατὸν καὶ ἐπέρασε τὰ στεγὰ (τῶν

τὴν Ἑλλάτειαν. Ἄλλοι ὅμως παραδέχονται ὅτι ὁ Φίλιππος μόνον τὸν χειμῶνα τοῦ 339 κατέλαβε τὴν Ἑλλάτειαν (Φιλόχορος παρά Διονύσιον. Ἀλικ. VI, 742).

ραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ Κιρραίοις καὶ Λοκροῖς, τὴν Ἐλάτειαν καταλαμβάνει. 153. Εἰ μὲν οὖν μὴ μετέγνωσαν εὐθέως, ὡς τοῦτ' εἶδον, οἱ Θηβαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἔγενοντο, ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσε· νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἔκεινοι, μάλιστα μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεῶν τινὸς εὐνοία πρὸς ὑμᾶς, εἶτα μέντοι καί, ὅσον καθ' ἓνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ. Δὸς δέ μοι τὰ δόγματα ταῦτα καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται, ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἢ μισθὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη δίκην οὐκ ἔδωκε 154. Λέγε μοι τὰ δόγματα.

ΔΟΓΜΑ ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΩΝ

[Ἐπὶ ἱερῆως Κλειναγόρου, ἑαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτιόνων, ἐπειδὴ Ἀμφισσεῖς ἐπιβαλουσιν ἐπὶ τὴν ἱερὰν χώραν καὶ σπείρουσι καὶ βοσκήμασι κατανέμουσιν, ἐπιβθεῖν τοὺς πυλαγόρους καὶ τοὺς συνέδρους, καὶ στήλαις διαλαβεῖν τοὺς ὄρους, καὶ ἀπειπεῖν τοῖς Ἀμφισσεῦσι τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπιβαίνσιν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΔΟΓΜΑ

279 155. [Ἐπὶ ἱερῆως Κλειναγόρου, ἑαρινῆς πυλαίας, ἔδοξε τοῖς πυλαγόροις καὶ τοῖς συνέδροις τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀμφικτιόνων, ἐπειδὴ οἱ ἐξ Ἀμφίσης τὴν ἱερὰν χώραν κατανειμάμενοι γεωργοῦσι καὶ βοσκήματα νέμουσι, καὶ κωλύμενοι τοῦτο ποιεῖν, ἐν τοῖς ὕπλοις παραγενόμενοι, τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον κωλύκασιν μετὰ βίας, τινὰς δὲ καὶ τραυματίκασιν, τὸν στρατηγὸν τὸν ἡρημένον τῶν Ἀμφικτιόνων Κότυφον τὸν Ἀρκάδα προσβεῦσαι πρὸς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα, καὶ ἀξιῶν ἵνα βοηθήσῃ τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Ἀμφικτίοισιν, ὅπως μὴ περιίδῃ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀμφισσεῶν τὸν θεὸν πλημμε-

1. Δηλαζή ἀφοῦ παράτησε τοὺς Λοκροὺς καὶ Κιρραίους—γὰρ τοὺς ὁποίους κατέβηκε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ τοῦ Ἀμφικτιόνας νὰ τοὺς τιμωρήσῃ.

Θερμοπυλῶν) καὶ ἔφθασε σχεδὸν ἕως τὴν Κιρραίαν, στέλνοντας πολλὰ χαιρετίσματα εἰς τοὺς Κιρραίους καὶ τοὺς Λοκρούς¹, καταλαμβάνει τὴν Ἑλλάτειαν. 153. Ἐὰν δὲ οἱ Θηβαῖοι εὐθὺς ὡς εἶδον τὰς κινήσεις αὐτὰς τοῦ Φιλίππου δὲν ἔβαλαν (αὐτὴν τὴν φοράν) μυαλὸ καὶ δὲν ἠγοῦντο μετὰ ἡμᾶς, ὅλος αὐτὸς ὁ μακεδονικὸς στρατὸς σὰν χεῖμαρρος θὰ ἐχύνετο εἰς τὴν χώραν μας. Ἄλλ' ἀμέσως τότε ξαφνικὰ τὸν ἠμπόδισαν οἱ Θηβαῖοι, πρὸ πάντων μὲν, κύριοι δικασταί, ἀπὸ εὐνοίαν κάποιου θεοῦ πρὸς σᾶς, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ὅσον μπορεῖ νὰ συντελέσῃ ἕνας ἄνθρωπος εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ ἀπὸ ἐμέ. Δῶσε μου (παρακαλῶ, γραμματεῦ), τὰς ἀποφάσεις αὐτὰς τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ (πιστοποίησε) τὰς ἐπισήμους χρονολογίας κατὰ τὰς ὁποίας τὸ καθένα (ἐκ τῶν ἀνωτέρω) γεγονότων ἔλαβε χώραν, διὰ νὰ μάθετε, κύριοι δικασταί, τί ἀναστατώσεις ἐδημιούργησεν ἡ κεφαλὴ τοῦ μιαινοῦ τούτου, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τιμωρηθῇ. 154. Διάβαζε λοιπὸν (γραμματεῦ) πρὸς χάριν μου τὰς ἀποφάσεις (τῶν Ἀμφικτιόνων).

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΑΜΦΙΚΤΙΟΝΩΝ

«Τὸν καιρὸν ποῦ ἦτο ἱερεὺς ὁ Κλειναγόρας κατὰ τὴν ἐαρινὴν συνέλευσιν τῶν Ἀμφικτιόνων οἱ πυλαγόροι καὶ οἱ συνέδροι τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν Ἀμφικτιόνων ἀπεφάσισαν τὰ ἑξῆς: Ἐπειδὴ οἱ Ἀμφισσεῖς καταλαμβάνουν τὴν ἱερὰν περιοχὴν (τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Ἀπόλλωνα) καὶ σπεύρουν καὶ βόσκουν τὰ ζῶα των εἰς αὐτήν, ὡς ὑπάγουν μόνοι των οἱ πυλαγόροι καὶ οἱ συνέδροι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν καὶ ὡς βάλουν σύνορα μετὰ στήλας καὶ ὡς προσταξοῦν τοὺς Ἀμφισσεῖς νὰ μὴ ξαναπατήσουν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν.

ἌΛΛΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

«Τὸν καιρὸν ποῦ ἦτο ἱερεὺς ὁ Κλειναγόρας, κατὰ τὴν ἐαρινὴν συνέλευσιν τῶν Ἀμφικτιόνων οἱ πυλαγόροι, οἱ συνέδροι τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν Ἀμφικτιόνων, ἀπεφάσισαν τὰ ἑξῆς: Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμφίσσης τὴν ἱερὰν περιοχὴν (τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Ἀπόλλωνα) μοιράσαντες ἀναμεταξύ των τὴν καλλιεργοῦν διὰ λογαριασμὸν των καὶ βόσκουν εἰς αὐτήν τὰ ποιμνιά των, καὶ ἔταν τοὺς ἀπαγορεύθηκε τοῦτο, ἐπῆραν τὰ δπλα καὶ ἠμπόδισαν τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων (νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἀποφάσεις τῆς) χρησιμοποίησαντες κατὰ τῶν Ἀμφικτιόνων βίαν, μάλιστα δὲ μερικὰ μέλη ἐτραυματίσαν κι' ὅλας δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἐκλεγέντα ὑπὸ τῶν Ἀμφικτιόνων στρατηγὸν Κόττυφον, Ἀρκάδα τὸ γένος, τὸν ἀποστέλλουν ὡς πρέσβυν των εἰς τὸν Φίλιππον τὸν Μακεδόνα καὶ παρακαλοῦν αὐτὸν νὰ βοηθήσῃ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τοὺς Ἀμφικτιόνας, νὰ μὴ παραβλέψῃ δὲ νὰ ἀδικῆται ὁ Ἀπόλλων.

λούμενον· και διότι αὐτὸν στρατηγὸν αὐτοκράτορα αἰροῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀμφικτιόνων.]

Λέγε δὴ καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγένετο· εἰσὶ γὰρ καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος. Λέγε.

ΧΡΟΝΟΙ

[Ἄρχων Μνησιθείδης, μηνὸς ἀνθεστηριῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα.]
156. Δὸς δὴ μοι τὴν ἐπιστολὴν ἦν, ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ Θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ Φίλιππος, ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς ὅτι τὴν μὲν ἀληθῆ πρόφασιν τῶν πραγμάτων, τὸ ταῦτ' ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὑμᾶς πράττειν, ἀπεκρούπιετο, κοινὰ δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτίοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο· ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις αὐτῷ παρασχών οὗτος ἦν. Λέγε.

280

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

157. [Βασιλεὺς Μακεδόνων Φίλιππος Πελοποννησίων τῶν ἐν τῇ συμμαχίᾳ τοῖς δημιουργοῖς καὶ τοῖς συνέδροις καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις πᾶσι χαίρειν. Ἐπειδὴ Λοκροὶ οἱ καλούμενοι Ὀζόλαι, κατοικοῦντες ἐν Ἀμφίσσῳ, πλημμυλοῦσιν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ τὴν ἱερὰν χώραν ἐρχόμενοι μεθ' ὄπλων λεηλατοῦσι, βούλομαι τῷ θεῷ μεθ' ὑμῶν βοηθεῖν καὶ ἀμύνασθαι τοὺς παραβαίοντάς τι τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐσεβῶν· ὥστε συναντᾶτε μετὰ τῶν ὄπλων εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες ἐπισιτισμὸν ἡμερῶν τετραράκοντα, τοῦ ἐνεστώτος μηνὸς λῶου, ὡς ἡμεῖς ἄγομεν, ὡς δὲ Ἀθηναῖοι, βοηδρομιῶνος, ὡς δὲ Κορίνθιοι, πανήμου. Τοῖς δὲ μὴ συναντήσασιν πανδημεὶ χρησόμεθα [τοῖς δὲ συμβούλοις ἡμῖν κειμένοις] ἐπιζημίους. Εὐτυχεῖτε.]

158. Ὅραθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις, εἰς δὲ τὰς Ἀμφικτιονικὰς καταφεύγει. Τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαροσκενάσας αὐτῷ; Τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς;

1. Οὗτοι ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν: οἱ Ἀρκάδες, Ἡλεῖοι, Μεσσήνιοι καὶ Ἀργεῖοι, οἱ ὅποιοι μισοῦντες τοὺς Σπαρτιάτας ἐξήτουν συμμάχους ἔξω τῆς Πελοποννήσου διὰ γὰρ μπορέσουν ἔτσι νὰ κτυπήσουν καὶ ταπεινώσουν τὴν Σπάρτην.

λων ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν Ἀμφισσέων καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες οἱ μετέχοντες εἰς τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον τὸν ἐκλέγουν στρατηγὸν μὲ ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα».

Ἀνάφερε δὲ (γραμματεῦ) καὶ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν δ-ποίαν ταῦτα ἔλαβον χώραν, διότι εἶναι ἡ ἐποχὴ ἀκριβῶς πού οὗτος (ὁ Αἰσχίνης) ὑπήρξε πυλαγόρας. Διάβαζε τὰ ἔγγραφα.

ΕΠΟΧΗ

«Ἄρχων ἦτο ὁ Μνησιθείδης, τὴν 16ην τοῦ μηνὸς Ἀνθεστηριῶνος» (=Φεβρουαρίου).

156. Δός μου τέλος πάντων καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Φιλίππου, πού ἐπειδὴ οἱ Θηβαῖοι δὲν τοῦ ἔκαμαν τὰ θελήματά του, τὴν ἔστειλε πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους του ἰ, διὰ νὰ ἰδῆτε ὀλοκάθαρα ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν, πῶς τὴν μὲν ἀληθινὴν πρόφασιν τῶν ἐνεργειῶν του, τὸ ὅτι δηλαδὴ ταῦτα ἐνήργει ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐναντίον τῶν Θηβαίων καὶ ἐναντίον σας, τὴν ἀπέκρυπτε, προσποιούμενος ὅτι ἐνεργεῖ πράγματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τὰ ὅποια ἔχουν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῶν Ἀμφικτιόνων. Ἐκεῖνος δὲ πού τοῦ παρέσχεν αὐτὰς τὰς προφάσεις καὶ ἀφορμὰς εἶναι αὐτὸς (ὁ Αἰσχίνης). Διάβαζε, γραμματεῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

157. «Ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων Φίλιππος χαιρετᾷ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχων του καὶ τοὺς συνέδρους καὶ ὄλους ἐν γένει τοὺς ἄλλους συμμάχους. Ἐπειδὴ οἱ Λοκροὶ οἱ καλούμενοι Ὀζόλαι, κατοικοῦντες εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀμφίσης, βλάπτουν τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος τῶν Δελφῶν καὶ διαρπάζουν τὴν ἱεράν του γῆν ἐρχόμενοι ἐνοπλοὶ εἰς αὐτὴν. Ἐπιθυμῶ μαζί μὲ σας νὰ παράσχῃ βοήθειαν εἰς τὸν θεόν καὶ νὰ τιμωρήσῃ ἐκείνους πού παραβαίνουν ὅτιδήποτε ἐξ ἐκείνων πού οἱ ἄνθρωποι τὰ θεωροῦν ἱερά. Συνεπῶς ἐλάτε πρὸς ἀντάμωσίν μου μὲ τὸν ὄπλισμόν σας εἰς τὴν Φωκίδα, ἔχοντες τροφοδοσίαν διὰ σαράντα ἡμέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Λφου σύμφωνα μὲ τὸ ἰδικόν μας ἡμερολόγιον, τοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος δὲ κατὰ τοὺς Ἀθηναίους, τοῦ μηνὸς δὲ Πανήμου κατὰ τοὺς Κορινθίους. Εἰς ἐκείνους δὲ πού δὲν θὰ ἔλθουν πρὸς συνάντησίν μου μὲ ὄλον των τὸν στρατὸν θέλομεν ἐπιβάλλει τὰ ἐν ταῖς συνθήκαις πρόστιμα. Εὐτυχεῖτε».

158. Βλέπετε (ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης) ὅτι ὁ Φίλιππος ἀποκρύπτει τοὺς ἰδιαιτέρους του σκοποὺς καὶ καταφεύγει εἰς τὰς προφάσεις τῶν Ἀμφικτιόνων. Ποῖος ὁμως εἶναι ἐκεῖνος πού μαζί μὲ τὸν Φίλιππον τὰ ἐργα- γείρυσεν αὐτά ; Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος πού ἐπροκάλεσε τὰς

Τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστα αἷτιος ; Οὐχ οὗτος ; Μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιιόντες ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου. Οὐχ ὑφ' ἑνός, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις, ὦ γῆ καὶ θεοί· 159. ὧν εἷς οὕτοσί, ὄν, εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τάληθές εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι ἕγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἀπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώπων, τόπων, πόλεων· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, 281 οὗτος τῶν φύντων αἷτιος. Ὅν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθύς ἰδόντες ἀπεισιράφητε θαυμάζω. Πλὴν πολὺ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἔστι παρ' ὑμῖν πρὸ τῆς ἀληθείας.

160. Συμβέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τούτω πεπραγμένων ἀψαμένῳ εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενον αὐτὸς πεπολίτευμαι ἀφῖχθαι· ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκ' ἂν εἰκότως ἀκούσαιτέ μου, μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρὸν ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα, ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε. 161. Ὅρων γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπὸ τῶν τὰ Φίλιππου φρονούντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις, ὁ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸν Φίλιππον ἔαν ἀυξάνεσθαι, παρορῶντας καὶ οὐδὲ καθ' ἕν φυλαττομένους, εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας, ὅπως τοῦτο μὴ γένοιτο παραιτηρῶν διετέλουν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἑμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων, 162. ἀλλ' εἰδὼς Ἀριστοφῶντα καὶ πάλιν Εὐβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους προᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντας αἰεί. Οὗς σὺ ζῶντας μὲν, ὦ κίναδος, κολακεύων παρηκολούθεις, τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσθάνει κατηγορῶν· ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπιτιμᾶς

1. Προφανῶς εἰρωνεύεται ὁ ρήτωρ τοὺς Ἀθηναίους διότι κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ ἄμεσον παρὸν οἱ Ἀθηναῖοι κάθονταν καὶ ἀκουατὰς φλυαρίας τοῦ Αἰσχίνου.

2. Ἡ γραφή «οὐκ αἰσθάνει κατηγορῶν» φαίνεται ὀρθότερα τῆς γραφῆς «οὐκ αἰσχύνει κατηγορῶν». Ἡ μετοχὴ κατηγορῶν εἶναι κατηγορηματικὴ.

προφάσεις αὐτάς ; Ποῖος εἶναι ὁ κύριος αἴτιος τῶν κακῶν ποῦ ἔχουν συμβῆ ; Δὲν εἶναι αὐτὸς ἐδῶ ; Μὴ λέγετε λοιπόν, κύριοι δικασταί, περιφερόμενοι εἰς τὴν Ἁγορὰν ὅτι τὰ ὅσα ἔπαθεν ἢ Ἑλλάς τὰ ἔπαθεν ἀπὸ ἑνα μόνον ἀνθρώπου—τὸν Φίλιππον. Ὅχι ἀπὸ ἑνα ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀπὸ πολλοὺς οἱ ὅποιοι εἶναι φαῦλοι καὶ τέτοιοι ὑπάρχουν, ὡ γῆ καὶ θεοί, εἰς ὅλας τὰς χώρας. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, τὸν ὅποτον, εἰάν ἔπρεπε γὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν χωρὶς γὰ ἐντραπῶ κατένα, δὲν θὰ ἐδίσταζα ἐγὼ τοῦλάχιστον γὰ τὸν ἀποκαλέσω τὸν κακὸν δαίμονα ὅλων ἐν γένει τῶν ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐποχῆς καὶ ἐντεῦθεν καταστραφέντων ἀνθρώπων, χωρῶν καὶ κρατῶν. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ρίψας τὸ σπέρμα τοῦ κακοῦ καὶ ὁ αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν ποῦ ἐφύτρωσαν. Ἀπορῶ δὲ πῶς μόλις τὸν εἶδατε δὲν τὸν ἐμισήσατε. Πλὴν ὅμως καθὼς φαίνεται, πολὺ σκοτάδι ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ σᾶς καὶ τῆς ἀληθείας¹.

160. Μιὰ λοιπὸν ποῦ ἐξετάζω τὰς κατὰ τῆς πατρίδος μας ἐνεργείας τούτου, ἦλθε καὶ ἡ σειρά τῶν ἰδικῶν μου πολιτικῶν πράξεων τὰς ὁποίας ἐνήργησα ἀντιπράττων εἰς αὐτόν, καὶ τὰς ὁποίας διὰ πολλοὺς μὲν λόγους εἶναι δίκαιον γὰ μὲ ἀκούσητε γὰ τὰς ἐκθέτω καὶ κυρίως, κύριοι δικασταί, διότι θὰ ἦτο ἀπρεπὲς (ἐκ μέρους σας) ἐγὼ μὲν γὰ ἔχω ὑπομείνει τὰς στενοχωρίας τῶν δοκιμασιῶν ποῦ πρὸς χάριν σας ὑπέστην, σεῖς δὲ γὰ μὴ ἔχετε ὑπομονὴν γ' ἀκούσετε οὔτε τὴν ἐκθεσιν τῶν ὄσων ὑπέφερα πρὸς χάριν σας. 161. Βλέπων λοιπὸν τοὺς Θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ σᾶς, τὰ ἐνεργούμενα ὑπὸ τῶν φιλιππιζόντων καὶ προδοτῶν ποῦ ὑπῆρχον ἐδῶ καὶ εἰς τὰς Θήβας, πράγμα ποῦ καὶ διὰ τὰ δυὸ μέρη ἦτο φοβερόν καὶ ἔχον ἀνάγκην πολλῆς προσοχῆς, γὰ τὰ παραβλέπετε καὶ γὰ μὴ τὰ προσέχητε καθ' ὀλοκληρίαν, καὶ ἀκόμη ὅτι εἰσθε ἔτοιμοι (Θηβαῖοι καὶ Ἀθηναῖοι) γὰ ἀλληλομισηθῆτε καὶ γὰ συγκρουσθῆτε ἀναμεταξύ σας, διαρκῶς ἐπρόσεχα πῶς γὰ μὴ γίνῃ τοῦτο. Εἰς τοῦτο δὲ δὲν ἤμην μόνον ἐγὼ ποῦ ἐνόμιζα ὅτι μᾶς ἐσύμφερνε ἢ φιλία τῶν Θηβαίων. 162. Ἡξευρα πῶς καὶ ὁ Ἀριστοφῶν καὶ αὐτὸς ὁ Εὐβουλος ἀκόμη, πάντοτε ἤθελον γὰ πραγματοποιήσουν τὴν μετὰ τῶν Θηβαίων φιλίαν. Κ' ἐνῶ πολλάκις ἐπὶ ἄλλων ζητημάτων διεφώνουν ἀναμεταξύ των, εἰς τοῦτο πάντοτε συμφωνοῦσαν. Τούτους ὅμως ἐσύ, ἐν ὄσω μὲν ἔζων, ὡ πονηρὰ ἀλεποῦ, κολακεύοντάς τους τοὺς ἀκολουθοῦσες (εἰς τὴν πολιτικὴν των), τῶρα δὲ ποῦ εἶναι πεθαμένοι δὲν καταλαβαίνεις (πῶς μὲ ὅσα λέγεις) τοὺς κατηγορεῖς². Διότι δι' ὅσα κατακρίνεις ἐμένα διὰ τὴν μετὰ τῶν

ἔμοι, ἐκείνων πολὺ μᾶλλον ἢ ἔμοῦ κατηγορεῖς, τῶν πρότερον ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων. 163. Ἄλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτῷ τὴν πρὸς Θηβαίους ἐχθραν, συνέβη τὸν Φίλιππον
 282 ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς, οὐπερ ἔνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον, καὶ εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ' ἀναλαβεῖν ἂν ἐδυνήθημεν· οὕτω μέχρι πόρρω προήγαγον οὗτοι τὴν ἐχθραν. Ἐν οἷς δ' ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων εἴσεσθε. Καί μοι λέγε ταῦτα λαβῶν.

ΨΗΦΙΣΜΑ

164. [Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς ἐλαφρηβολιῶνος ἕκτη φθίνοντος, φυλῆς πρυτανευούσης Ἐρεχθίδος, βουλῆς καὶ στρατηγῶν γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος ἄς μὲν κατέληψε πόλεις τῶν ἀστυγειτόνων, τινὰς δὲ πορθεῖ, κεφαλαίῳ δὲ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν παρασκευάζεται παραγίγνεσθαι, παρ' οὐδέν ἡγούμενος τὰς ἡμετέρας συνθήκας, καὶ τοὺς ὅρκους λύειν ἐπιβάλλεται καὶ τὴν εἰρήνην, παραβαίνων τὰς κοινὰς πίστεις, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμπειν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἵτινες αὐτῷ διαλέξονται καὶ παρακαλέσουσιν αὐτὸν μάλιστα μὲν τὴν πρὸς ἡμᾶς δμόνοιαν διατηρεῖν καὶ τὰς συνθήκας, εἰ δὲ μή, πρὸς τὸ βουλεύσασθαι δοῦναι χρόνον τῇ πόλει καὶ τὰς ἀνοχὰς ποιήσασθαι μέχρι τοῦ θαρρηλιῶνος μηνός. Ἡρέθησαν ἐκ τῆς βουλῆς Σίμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φυλάσιος, Βουλαγόρας Ἀλωπεθῆκεν.]

ΕΤΕΡΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ

283 165. [Ἐπὶ ἄρχοντος Ἡροπύθου, μηνὸς μουνυχιῶνος ἔνη καὶ νέα, πολεμάρχου γνώμη, ἐπειδὴ Φίλιππος εἰς ἀλλοτριότητα Θηβαίους πρὸς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται καταστῆσαι, παρεσκευάσται δὲ καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι πρὸς τοὺς ἔγγιστα τῆς Ἀττικῆς παραγίγνεσθαι τόπους, παραβαίνων τὰς πρὸς ἡμᾶς ὑπαρχούσας αὐτῷ συνθήκας, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ πέμπειν πρὸς αὐτὸν κή-

Θηβαίων συμμαχίαν μας πολὺ περισσότερον κατηγορεῖς ἐκείνους παρά ἐμέ, ἀφοῦ πολὺ πρωτύτερα ἀπὸ ἐμένα ἐκεῖνοι ἐπεχείρησαν νὰ τὴν πραγματοποιήσουν. Ἐὰν ξαναγυρίζω εἰς ἐκεῖνα ποῦ ἔλεγα. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὸς μὲν ἐνήργησε τὸν ἐν Ἀμφίση πόλεμον, οἱ δὲ ἄλλοι οἱ συνεργάται του ἀπετελείωσαν τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔχθραν (τῆς πόλεώς μας), συνέβη νὰ ἔλθῃ ἐναντίον μας ὁ Φίλιππος, χάριν τοῦ ὁποίου οὗτοι (οἱ προδόται) ἔφερον εἰς ρῆξιν τὰς δύο πόλεις καὶ ἐὰν ὀλίγον πρωτύτερα δὲν ἐξεσηκωνόμεθα δὲν θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ ἀναχαιτίσωμεν τὸν Φίλιππον. Εἰς τοιοῦτον σημείον οἱ κύριοι αὐτοὶ εἶχον φέρει τὰ πράγματα! Πῶς δὲ διέκεισθε τότε πρὸς ἀλλήλους σεῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι, ἀφοῦ ἀκούσετε αὐτὰ ἐδῶ τὰ ψηφίσματα καὶ τὰς ἀπαντήσεις θὰ τὸ μάθετε. Πάρε λοιπὸν (γραμματαεῦ) καὶ διάβασέ τα πρὸς χάριν μου.

ΨΗΦΙΣΜΑ

164. «Τὸν καιρὸν ποῦ ἦτο ἄρχων ὁ Ἡροπύθης, τὴν 24 τοῦ μηνὸς Ἐλαφηβολιῶνος ἐπὶ τῆς πρυτανείας τῆς Ἐρεχθηίδος φυλῆς, κατὰ τὴν γνώμην τῆς Βουλῆς καὶ τῶν στρατηγῶν (προτείνονται τὰ ἐξῆς): Ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος κατέλαβε μὲν μερικὰς γειτονικὰς πόλεις, ἄλλας δὲ πολιορκεῖ καὶ τὸ σπουδαιότερον ἐτοιμάζεται νὰ εισβάλῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ δὲν λαμβάνει καθόλου ὑπ' ὄψιν τοὺς ἰδικὰς μας συνθήκας καὶ πατεῖ τοὺς ὄρκους καὶ παραβαίνει τοὺς ὄρους τῆς εἰρήνης ἀθετῶν τὰς ἀπὸ κοινοῦ βοηθείας διαβεβαιώσεις περὶ τηρήσεως τῶν ὄρων τούτων, διὰ ταῦτα, ὡς εὐαρεστηθῆ ἡ Βουλὴ καὶ ἡ λαϊκὴ συνέλευσις νὰ ἀποστείλουν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, οἱ ὁποῖοι νὰ συζητήσουν μετ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν προτρέψουν κυρίως μὲν νὰ φυλάττῃ τὰς πρὸς ἡμᾶς εἰρηνικὰς σχέσεις καὶ τὰς συνθήκας, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὴν πόλιν νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ γίνῃ ἀνακωχὴ μέχρι τοῦ μηνὸς Θαργηλιῶνος. Ἐξελέγησαν δὲ ἐκ τῆς Βουλῆς ἀντιπρόσωποι οἱ Σῆμος Ἀναγυράσιος, Εὐθύδημος Φυλάσιος, Βουλαγόρας ἀπὸ τὴν Ἀλωπεκῆν 1».

ΨΗΦΙΣΜΑ

165. «Τὸν καιρὸν ποῦ ἦτο ἄρχων ὁ Ἡροπύθης, τὴν 29 τοῦ μηνὸς Μουνυχιῶνος κατὰ τὴν γνώμην τοῦ πολεμάρχου, (προτείνονται τὰ ἐξῆς), ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ μετὰξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Θηβαίων ἔχθραν, προητοιμάσθη δὲ με ὄλον του τὸν στρατὸν νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν πλησίον τῶν συνόρων τῆς Ἀττικῆς περιοχὴν, παραδιάζων τὰς μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ ἡμῶν ὑπαρχούσας συνθήκας, διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὡς εὐαρεστηθῆ ἡ Βουλὴ καὶ ἡ λαϊκὴ συνέλευσις νὰ στείλουν πρὸς αὐτὸν ἕνα κή-

1. Τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα ὄχι μόνον εἶναι μεταγενεστέρᾳ παρεμβολή, ὅπως καὶ ἄλλα ψηφίσματα (βλ. Ἐἰσαγωγὴν μας) ἀλλὰ καὶ εἶναι ν ὀ θ ο ν, διότι δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους λεγόμενα.